

Bruselj, 7. maj 2024
(OR. en)

9736/24

COHAFA 32
COJUR 49
COHOM 106

IZID POSVETOVANJA

Pošiljatelj:	Generalni sekretariat Sveta
Datum:	7. maj 2024
Prejemnik:	delegacije
Št. predh. dok.:	9010/24 + COR 1
Zadeva:	Zaščita v okoljih, kjer je potrebna humanitarna pomoč – sklepi Sveta (7. maj 2024)

V prilogi vam pošiljamo Sklepe Sveta o zaščiti v okoljih, kjer je potrebna humanitarna pomoč, ki jih je Svet sprejel na 4021. seji 7. maja 2024.

**SKLEPI SVETA O ZAŠČITI V OKOLJIH, KJER JE POTREBNA HUMANITARNA
POMOČ**

1. Svet opozarja, da je cilj humanitarne pomoči EU, kot je navedeno v Evropskem soglasju o humanitarni pomoči, „zagotoviti ukrepanje ob nesreči na osnovi potreb, katerega namen je obvarovati življenje, preprečiti in olajšati človeško trpljenje ter ohraniti človekovo dostojanstvo, kadar koli je to potrebno, če so vlade in lokalni akterji preobremenjeni, nezmožni ali nepripravljeni ukrepati.“
2. Svet je še vedno zaskrbljen zaradi nezadostne zaščite prizadetih ljudi in omejitev, s katerimi se soočajo akterji, ki zagotavljajo zaščito, med drugim zaradi kršitev mednarodnega humanitarnega prava in nezadostnega dostopa. Z veliko zaskrbljenostjo ugotavlja, da financiranje zaščite ne ustreza potrebam prebivalstva, ki so ga prizadele humanitarne krize, po zaščiti.

A. SKUPNO RAZUMEVANJE

3. Svet poudarja, da je glavna vloga in odgovornost držav, da zaščitijo posameznike ter zagotovijo njihovo varnost. V oboroženih spopadih je odgovornost za zaščito civilistov razširjena na vse strani v konfliktu. Poleg tega morajo vse države v vseh okoliščinah spoštovati mednarodno humanitarno pravo in zagotavljati njegovo spoštovanje. Države so pravno odgovorne za spoštovanje ustreznih korpusov mednarodnega prava, ki ščitijo prizadete osebe, kot sta mednarodno pravo človekovih pravic in mednarodno pravo o beguncih.
4. Poleg tega Svet priznava pobude EU, sprejete za zaščito ljudi v okoljih, kjer je potrebna humanitarna pomoč, vključno s sklepi Sveta o humanitarni pomoči in mednarodnem humanitarnem pravu (2019), o ženskah, miru in varnosti (2022) ter o uresničevanju povezave med humanitarnim delovanjem in razvojem (2017), pa tudi smernicami EU o otrocih v oboroženih spopadih in spodbujanju spoštovanja mednarodnega humanitarnega prava.

5. Svet opozarja na izjavo vodij Medagencijskega stalnega odbora (IASC) ZN iz leta 2013 o osrednjem pomenu zaščite v humanitarnih operacijah¹ ter poudarja pomembnost in vrednost te izjave. Opozarja tudi na politiko IASC o zaščiti v okviru humanitarnega delovanja iz leta 2016 in neodvisni pregled politike IASC o zaščiti iz leta 2022. Svet priznava mandat in vodilno vlogo posebnih agencij ZN in mednarodnih organizacij na področju zaščite ter iz tega izhajajoče odgovornosti, ki jih prevzemajo in za katere nosijo pravne posledice, pa tudi obstoj širokega nabora akterjev, ki zagotavljajo zaščito – predvsem samih prizadetih ljudi – in pomen usklajevanja med temi akterji.
6. Svet je seznanjen s tem, kako IASC opredeljuje pojem zaščite², in poudarja, da je potrebna večja konceptualna jasnost, kot je priporočeno v pregledu politike IASC o zaščiti iz leta 2022. Seznanjen je tudi z opredelitvijo tega pojma s strani Evropske komisije³, ki vsebuje jasnejšo povezavo s humanitarnimi krizami: „[zaščita je namenjena] obravnavanju nasilja, prisile, namernega prikrajševanja in zlorab, uperjenih proti osebam, skupinam in skupnostim, v razmerah humanitarnih kriz v skladu s humanitarnimi načeli človečnosti, nevtralnosti, nepristranskosti in neodvisnosti ter v okviru mednarodnega prava, zlasti mednarodnega prava človekovih pravic, mednarodnega humanitarnega prava in mednarodnega prava o beguncih.“ To je mogoče doseči prek treh posebnih ciljev:
- preprečevanje, zmanjšanje, blažitev in/ali zaustavitev groženj za varnost, zaščito in dostojanstvo oseb, skupin in skupnosti, ki so jih prizadele sedanje, skorajšnje ali prihodnje humanitarne krize;

¹ „Zaščita vseh prizadetih in ogroženih oseb mora biti temelj odločanja in odzivanja v okviru humanitarnega delovanja, vključno s sodelovanjem z državami in nedržavnimi stranmi v konfliktu. Biti mora v središču naših prizadevanj, povezanih s pripravljenostjo, kot del takojšnjih dejavnosti, s katerimi se rešujejo življenja, ter med celotnim trajanjem humanitarnega odziva in po njem. V praksi to pomeni, da je treba na samem začetku krize in pozneje opredeliti, kdo je ogrožen, kako in zakaj, pri tem pa upoštevati posebne ranljivosti, ki ta tveganja ustvarjajo.“

² „Vse dejavnosti, katerih cilj je doseči dosledno spoštovanje pravic posameznika v skladu s črko in duhom ustreznih pravnih ureditev (tj. mednarodnega prava človekovih pravic, mednarodnega humanitarnega prava, mednarodnega prava o beguncih)“.

³ GD ECHO, Dokument o tematski politiki št. 8 – Humanitarna zaščita: izboljšanje rezultatov zaščite za zmanjšanje tveganj za osebe v humanitarnih krizah, 2016, str. 6.

- zmanjšanje ranljivosti na področju zaščite in povečanje zmogljivosti za zaščito oseb, skupin in skupnosti, ki so jih prizadele sedanje, skorajšnje ali prihodnje humanitarne krize;
 - krepitev zmogljivosti mednarodnega sistema humanitarne pomoči za povečanje učinkovitosti, kakovosti in uspešnosti pri zmanjševanju tveganj v zvezi z zaščito v sedanjih, skorajšnjih ali prihodnjih humanitarnih krizah.
7. Svet priznava, da se lahko za zaščito v okoljih, kjer je potrebna humanitarna pomoč, šteje širok spekter dejavnosti. Seznanjen je z različnimi soodvisnimi in medsebojno dopolnjujočimi se ravni ukrepanja ob kakršnem koli vzorcu zlorab, kot so navedene v politiki Mednarodnega odbora Rdečega križa (ICRC) o zaščiti in se uporabljajo kot podlaga za kategorizacijo dejavnosti zaščite v okviru politike IASC o zaščiti iz leta 2016:
- a) odzivni ukrepi: vse dejavnosti, ki se izvajajo za obravnavanje porajajočih se ali obstoječih težav v zvezi z zaščito (predvsem kršitev) in katerih cilj je preprečiti njihovo ponavljanje, jih odpraviti in/ali ublažiti njihove neposredne učinke;
 - b) popravni ukrepi: vse dejavnosti, ki se izvajajo za povrnitev dostojanstva ljudi in zagotovitev ustreznih življenjskih pogojev po tem, ko so utrpeli zlorabo;
 - c) ukrepi za izgradnjo okolja: vsa prizadevanja za vzpostavitev ali spodbujanje socialnega, kulturnega, institucionalnega in pravnega okolja, v katerem bi se lahko spoštovale pravice posameznikov.
8. Svet priznava, da je glavna podpora Evropske unije in njenih držav članic za zaščito trenutno osredotočena na popravne ukrepe, namenjene povrnitvi dostojanstva ljudi. Poudarja, da je treba razširiti in okrepiti odzivne ukrepe za zmanjšanje groženj v zvezi z zaščito in potreb po zaščiti v razmerah, v katerih je potrebna humanitarna pomoč. Zmanjšanje teh tveganj namreč ni nujno le za preprečevanje človeškega trpljenja, temveč tudi za omejitev potreb po pomoči in s tem za večjo učinkovitost humanitarne pomoči.

9. Svet poudarja pomen vključevanja zaščite v različne politike. Zaveda se, da bi moral biti ta pristop podlaga za vse dejavnosti, ki jih izvajajo vsi humanitarni akterji, ne glede na njihovo strokovno znanje iz posameznih sektorjev. Vsi humanitarni akterji lahko prispevajo in bi morali prispevati k zaščiti prizadetih oseb v skladu s politiko IASC o zaščiti iz leta 2016. Svet poudarja, da so vsi akterji odgovorni za zagotavljanje kakovostnega in varnega načrtovanja in spremljanja ter čim večjega zaščitnega učinka humanitarnega delovanja. Čeprav je vključevanje zaščite v različne politike podlaga za vso humanitarno pomoč, bi bilo treba dati prednost tudi bolj ciljno usmerjenim ukrepom, ki zagotavljajo storitve zaščite tistim, ki so že utrpeli nasilje in zlorabe, med drugim protiminskemu delovanju, preprečevanju nasilja na podlagi spola in odzivanju nanj, zaščiti otrok, zaščiti invalidov in/ali pravni pomoči.
10. Svet priznava, da konflikti in naravne nesreče ljudi ne prizadenejo na enak način, temveč jih postavljajo v različno ranljive položaje, pri čemer na ženske in dekleta nesorazmerno vplivajo vztrajne neenakosti med spoloma, katerih najhujši izraz sta spolno nasilje in nasilje na podlagi spola. Posamezniki so ali lahko postanejo ranljivejši zaradi kombinacije fizičnih, socialnih, okoljskih, kulturnih in političnih dejavnikov, pri čemer ranljivost ni nespremenljiva kategorija. Vsi ljudje z enakimi lastnostmi ne bodo izkusili enake stopnje ranljivosti, ta pa je lahko tudi časovno omejena. Da nikogar ne bi pustili ob strani in v skladu z načelom neškodovanja, morajo biti vse dejavnosti vključujoče, pri čemer je treba upoštevati različne razsežnosti ranljivosti in kombinacijo dejavnikov, ki lahko vplivajo na dostojanstvo, pravice, varnost in zaščito posameznikov, med drugim beguncev, prisilno razseljenih oseb, oseb brez državljanstva, otrok, invalidov in oseb, za katere obstaja tveganje marginalizacije, kot so LGBTI osebe ali določene etnične ali verske skupine.

11. Svet poudarja, da je treba okrepiti konkretno sodelovanje, skladnost in dopolnjevanje med humanitarnimi, razvojnimi in mirovnimi akterji na mednarodni, nacionalni ali lokalni ravni, da bi zmanjšali tveganja v zvezi z zaščito, odpravili ranljivosti ter spodbujali mir in ukrepe, ki temeljijo na človekovih pravicah. Razvojne in mirovne akterje poziva, naj izkoristijo priložnosti za identifikacijo humanitarnih akterjev in sodelovanje z njimi pri odpravljanju temeljnih vzrokov za tveganja v zvezi z zaščito in potrebe po zaščiti, hkrati pa zagotavljajo stalno odgovornost za zaščito ter spoštovanje humanitarnih načel, humanitarnega prostora in načela neškodovanja.
12. Svet spodbuja humanitarne akterje, naj v veliki meri upoštevajo odgovornost do prizadetega prebivalstva, tudi da bi se bolje uskladili s tem, kako same skupnosti razumejo, opisujejo, opredeljujejo in prednostno razvrščajo tveganja in grožnje v zvezi z zaščito ter načine, kako jih kar najbolje obravnavati, kot izhodišče za vsakršno načrtovanje zaščite.
13. Svet priznava, da lahko podnebne spremembe, spreminjajoče se geopolitične razmere, konflikti, kršitve mednarodnega humanitarnega prava in krčenje humanitarnega prostora povečujejo tveganja v zvezi z zaščito ter vplivajo na varnost, dostojanstvo, pravice in odpornost ljudi v okoljih, kjer je potrebna humanitarna pomoč. Poleg tega bi bilo treba upoštevati tudi izzive in priložnosti, ki jih prinašajo digitalne tehnologije. Zato Svet spodbuja humanitarno skupnost, naj izboljša svoje razumevanje teh spreminjajočih se razmer in vlaga v odzivne dejavnosti, ki obravnavajo nastajajoče priložnosti in tveganja, ki jih prinašajo, v skladu z obstoječimi mednarodnimi standardi za zaščito.

B. UKREPI IN SKUPNE ZAVEZE

14. Svet poziva Komisijo, ESZD in države članice, naj:
 - a) spodbujajo usklajen pristop v zvezi z opredelitvijo in razumevanjem humanitarne zaščite na podlagi zgoraj navedenih opredelitev, standardov in smernic;

- b) s podpiranjem humanitarnih organizacij spodbujajo vključevanje pristopa k zaščiti v različne politike, da bi zaščito postavili v središče humanitarnega delovanja in si prizadevali za preusmeritev humanitarnega delovanja v zmanjševanje tveganj v zvezi z zaščito prizadetega prebivalstva v skladu s priporočili iz pregleda IASC;
- c) spodbujajo vodje IASC in agencij, naj si prizadevajo za močnejše kolektivno in strateško vodstvo pri vprašanjih zaščite ter prevzamejo odgovornost za doseganje skupnih rezultatov na področju zaščite z načrtovanjem, dejavnostmi zagovorništva in revizijo obstoječih mehanizmov spremljanja in odgovornosti. Uspešnost bi bilo treba meriti v smislu zmanjševanja in preprečevanja tveganj za prizadeto prebivalstvo. Svet poziva k uskladitvi politik in boljšemu usklajevanju pristopov k zaščiti. Višje vodstvo znotraj humanitarnega sistema bi bilo treba spodbujati h krepitvi institucionalne kulture, ki organizacijam omogoča izpolnjevanje zavez glede rezultatov zaščite, na primer z razvojem zmogljivosti ali notranjimi politikami o osrednjem pomenu zaščite. V zvezi s tem Svet poziva k dejanskemu izvajanju pregleda politike IASC o zaščiti iz leta 2022 ter k uskladitvi politik in boljšemu usklajevanju med organizacijami;
- d) spodbujajo nadaljnje vlaganje vseh humanitarnih akterjev v odzivne ukrepe, namenjene preprečevanju in zaustavitvi vseh dejanj in vedenj, ki ogrožajo varnost, dostojanstvo in zaščito prebivalstva ali jih prebivalstvo kot take dojema. Svet odločno poudarja vlogo donatorjev in držav članic pri podpiranju teh naložb prek zagovorništva in financiranja.

15. Svet:

- a) poziva Evropsko unijo in njene države članice, naj povečajo financiranje, ki bo posebej namenjeno ukrepom na področju zaščite za odzivanje na tveganja ter njihovo blažitev in zmanjšanje na podlagi analize zaščite za vsak posamezni primer. Poleg tega bi morale Evropska unija in njene države članice, ki so vključene v organe odločanja humanitarnih organizacij, omogočiti razprave o prednostnem razvrščanju dejavnosti zaščite v okviru načrtovanja svojih osrednjih programov. Prav tako bi morale spodbujati vključevanje takih dejavnosti v načrte za humanitarni odziv in programe svojih humanitarnih partnerjev;
- b) spodbuja Evropsko unijo in njene države članice, naj vlagajo v odzivne dejavnosti, namenjene preprečevanju in/ali prekinitvi kroga nasilja, med drugim humanitarno diplomacijo, pogajanja za zaščito, humanitarno mediacijo, sisteme zgodnjega opozarjanja, zaščito s prisotnostjo, civilno-vojaško usklajevanje za zaščito in evakuacijo, ter jih podpirajo, kadar je to ustrezno. Večjo zmogljivost je treba zagotoviti tudi pri spremljanju in ocenjevanju dejavnosti zaščite;
- c) priznava, da so potrebne naložbe za razvoj in povečanje zmogljivosti humanitarnih akterjev za zaščito, vključno z nacionalnimi in mednarodnimi humanitarnimi delavci in organizacijami ter prizadetimi skupnostmi, zlasti ko gre za preprečevanje in prekinitev kroga nasilja. Evropska unija in njene države članice se na primer spodbuja, naj podprejo (i) analize zaščite na ravni posameznih držav ali podnacionalni ravni, (ii) ocene načrtovanja zaščite z razvojem kazalnikov zaščite in sistemov za zbiranje razčlenjenih podatkov, (iii) raziskave in razvoj orodij, vključno z razvojem orodij in smernic v zvezi s preventivnimi pristopi in krepitvijo zmogljivosti, ter (iv) usposabljanja in delavnice na ravni sogovornikov za spodbujanje razmislekov in inovacij na področju zaščite. Prizadevanja za lokalizacijo pomoči bi morali spremljati zlasti krepitev in souporaba zmogljivosti, povezanih z zaščito. Za izboljšanje tovrstnih naložb se spodbujata njihovo spremljanje in ocenjevanje;

- d) poziva Evropsko unijo in njene države članice, naj podprejo proaktivno zagovorništvo za zmanjšanje tveganj in groženj v zvezi z zaščito z neposrednim sodelovanjem v javnosti in zakulisju. Prav tako so pozvane, naj zagotovijo politično podporo humanitarnim koordinatorjem, nacionalnim humanitarnim ekipam in drugim pobudnikom humanitarnega delovanja, ki se zavzemajo za zmanjšanje tveganja v zvezi z zaščito, ob hkratnem zagotavljanju, da vsi ukrepi in intervencije podpirajo humanitarna načela in pristop neškodovanja;
- e) spodbuja humanitarne akterje, naj se bolje uskladijo s tem, kako skupnosti same opredeljujejo tveganja v zvezi z zaščito in načine, kako jih obravnavati, kot podlago za načrtovanje zaščite, ob priznavanju, da posamezniki in skupnosti, ki se soočajo s tveganji in grožnjami v zvezi z zaščito, razvijajo mehanizme spoprijemanja in strategije za samozaščito.

C. HUMANITARNA DIPLOMACIJA KOT ORODJE ZA ZAŠČITO

- 16. Svet spodbuja Evropsko unijo in njene države članice, naj okrepijo prizadevanja v zvezi s humanitarno diplomacijo, ki se razume kot uporaba političnih in diplomatskih instrumentov za spodbujanje spoštovanja mednarodnega humanitarnega prava in njegovega izvajanja, omogočanje humanitarne pomoči ter ozaveščanje o potrebah prizadetega prebivalstva in splošni humanitarni agendi, ob hkratnem priznavanju posebne vloge, ki jo lahko imajo države, mednarodne in regionalne organizacije pri zavzemanju za boljše rezultate zaščite prebivalstva v okoljih, kjer je potrebna humanitarna pomoč, ter zagotavljanju, da vsi ukrepi in intervencije podpirajo humanitarna načela in pristop neškodovanja. Poleg tega Svet poziva Evropsko unijo in njene države članice, naj podprejo in spodbujajo pobude za razvoj in krepitev humanitarne diplomacije.

17. Instrumenti, ki jih uporablja humanitarna diplomacija, med drugim vključujejo (i) spodbujanje dialoga z nacionalnimi organi in nedržavnimi akterji za doseg dejanskega in kakovostnega humanitarnega dostopa do oseb, ki so jih prizadele naravne krize ali oboroženi spopadi, (ii) usklajevanje z ustreznimi agencijami ZN, ICRC, drugimi mednarodnimi organizacijami in ustreznimi partnerskimi nevladnimi organizacijami, da bi olajšali humanitarno pomoč, dostop in zaščito ter zagotovili odgovornost v primerih kršitev mednarodnega humanitarnega prava, (iii) sistematično vključevanje humanitarnega zagovorništva v politični dialog z vladami tretjih strani in usklajevanje s podobno mislečimi partnerji, (iv) spodbujanje sodelovanja v organih odločanja v Združenih narodih in drugih mednarodnih organizacijah, da bi zagotovili, da vse udeležene strani dejavno ščitijo civilno prebivalstvo v razmerah, ko je potrebna humanitarna pomoč, in v največji možni meri upoštevajo potrebe po zaščiti, (v) spodbujanje razvoja zmogljivosti in dejavnosti usposabljanja, ki se osredotočajo na zaščito ranljivih oseb v okoljih, kjer je potrebna humanitarna pomoč, ter (vi) sodelovanje z organizacijami civilne družbe, da se zaščita uvrsti na vrh humanitarne agende. Svet poudarja, da bi bilo treba instrumente humanitarne diplomacije uporabiti tako, da bi pozitivno vplivali na humanitarni prostor, na to, kako vse strani dojemajo humanitarne akterje, in na njihovo sposobnost zagotavljanja zaščite; to vključuje zagotavljanje humanitarnih izvzetij v režimih sankcij.
18. Svet poziva Evropsko unijo in države članice, naj si redno izmenjujejo mnenja o pomembnem razvoju na področju zaščite in se neposredno povezujejo z uveljavljenimi mednarodnimi, nacionalnimi ali lokalnimi akterji. Poudarja, da je treba okrepiti prizadevanja za spodbujanje učinkovite zaščite v okoljih, kjer je potrebna humanitarna pomoč, in se strinja, da bo o tem redno razpravljala v ustreznih delovnih skupinah Sveta, v okviru Evropskega humanitarnega foruma, v ustreznih mrežah in na lokalni ravni, da bi zaščita ostala pomemben del humanitarne agende. Svet na podlagi pristopa Ekipe Evropa poziva Evropsko unijo in njene države članice, naj si še naprej prizadevajo za izvajanje pobud EU za zaščito ljudi v okoljih, kjer je potrebna humanitarna pomoč. Spodbuja še tesnejše usklajevanje in sodelovanje med Komisijo, državami članicami in njihovimi delegacijami, da bi čim bolj povečali učinek ozaveščanja in podpore EU. Svet bo redno spremljal zaščito v okoljih, kjer je potrebna humanitarna pomoč.